

Pre teba animátor... jeden darček!

Tento list... toto desatoro výchovy je skutočným darom! Don Bosco ho napísal v máji 1884 a my ti ho dnes ponúkame, pretože v týchto pá riadkoch don Bosco vyjadril srdce svojho výchovného systému. Predstavuje nám výzvu k výchove ako výzvu pre celú spoločnosť. Don Bosco sa v ňom vracia k podrobnému opisu tých prístupov, ktoré by mal mať k mladým každý vychovávateľ. Utvrdzuje nás v tom, že výchova je krásna ako málo čo na svete. Je nevyhnutná a na dosah každému, kto vie skutočne milovať. Je to Boží dar, ktorý treba rozdávať plnými priehrštiami. A vieme, že každý vychovávateľ dostane vždy stonásobne viac ako je to, čoho sa musel vzdať.

List z Ríma 10.5.1884

Moji milovaní synovia v Ježišovi Kristovi!

Stále myslím na vás, či som blízko alebo ďaleko. Mám iba jedinú túžbu: túžim vás vidieť šťastných tu i vo večnosti.

MAŤ RÁD ZNAMENÁ MAŤ RÁD „ICH“ DOBRO

Budeš skutočným animátorom, keď pochopíš, že toto je jediná vec, na ktorej záleží. Dosiahnuť dobro zo strany mladých bude najväčším dobrom, ktoré môžeš získať aj pre seba.

Táto myšlienka a táto túžba ma priviedli napísať vám tento list. Cítim drahí moji, ťarchu svojej odlúčenosti a to, že vás nevidím a nepočujem, mi spôsobuje bolesť, ktorú si neviete ani predstaviť. Preto som vám chcel napísať tieto riadky už pred týždňom, ale nával práce mi to nedovolil. Do môjho návratu chýba len niekoľko dní, no jednako chcem urýchliť svoj príchod medzi vás aspoň listom, keď to už nemôžem urobiť osobne. Sú to slová toho, ktorý vás nežne miluje v Ježišovi Kristovi a je povinný hovoriť vám slobodne a otvorene ako otec.

IBA MILUJÚC AKO JEŽIŠ, MÔŽEME ROZPRÁVAŤ AKO OTCOVIA

Otcovstvo nezískaš priamo z citovej väzby od mladých. Jediné ak budeš dôverovať Jedinému Otcovi nebies môžeš sa cítiť ako v rodine, môžeš sa pokladať za brata, môžeš sa stať otcom mladých, ktorí sú ti zverení. Toto otcovstvo nevyprázdni rodinu chlapca, či dievčaťa, ale ju obohatí o úplne špeciálnu lásku.

A vy mi to dovoľíte, pravda? A pozorne si ma vypočujete i urobíte, čo vám idem napísať.

Oratórium pred rokom 1870

Povedal som vám, že stále myslím jedine na vás. A tak raz večer pred niekoľkými dňami som sa utiahol do svojej izby a ako prípravu na odpočinok, začal som sa modliť modlitby, ktoré ma naučila moja starostlivá matka. A tu ani neviem, či som zadriemal, alebo som sa dal uniesť roztržitosťou, zdalo sa mi, že predstúpili pred mňa dvaja mladíci z prvých čias Oratória.

Jeden z nich sa priblížil, srdečne ma pozdravil a povedal:

- Don Bosco, poznáte ma? Samozrejme, že ťa poznám, - odpovedal som.
- A pamätáte sa ešte na mňa?
- Pamätám sa na teba i na všetkých ostatných, si Valfré a bol si v Oratóriu pred rokom 1870.
- Povedzte, - pokračoval, - nechceli by ste vidieť chlapcov, čo boli v Oratóriu za mojich čias?
- Chcel, - odpovedal som, - ukáž mi ich, urobí mi to veľkú radosť.

A Valfré mi ukázal všetkých chlapcov, ako vtedy vyzerali postavou i vekom.

Zdalo sa mi, že som v niekdajšom Oratóriu práve cez prestávku. Všetko tu bolo samý život, pohyb veselosti. Chlapci behali a skákali. Jedni sa hrali s loptou, druhí sa naháňali a ďalší sa hrali iné hry. Na inom mieste sa viacerí chlapci zhŕkli okolo kňaza a s otvorenými ústami počúvali príhodu, ktorú im rozprával. Inde bol zasa dušou jeden klerik.

NECHAŤ VYBUCHNÚŤ ŽIVOT, KTORÝ JE V MLADÝCH

Budeš animátor na správnom mieste, ak využiješ každú chvíľku pre dobro mladých. Aj malé príležitosti, ktoré môžu pomôcť mladým a nechať v nich vybuchnúť život sú neoceniteľné...

Zo všetkých strán sa ozýval spev a smiech a všade sa okolo kňazov a klerikov hemžili chlapci a veselo džavotali. Bolo vidieť, že medzi chlapcami a predstavenými panovala veľká srdečnosť a dôvera. Bol som tým pohľadom očarený. Valfré mi povedal:

- Pozrite, rodinný duch prináša lásku a láska budí dôveru. Dôvera otvára srdcia, takže chlapci sa všetkým bez strachu zverujú svojim učiteľom, asistentom a predstaveným. Sú úprimní v spovedi i mimo spovede a ochotne prijímajú všetko, to čo im rozkáže, lebo vedia, že ten, čo im rozkázal, ich miluje.

OD SRDEČNOSTI K DÔVERE

Srdečnosť nás privádza k rodinnosti. Rodinnosť nás vedie k citom. City nás vedú k dôvere srdca. To je jediná pravá cesta, aby sme vstúpili do vzťahu s mladými a mohli ich vychovávať a nechali sami seba vychovávať nimi.

Tu sa ku mne priblížil druhý môj niekdajší chovanec, teraz už s celkom bielou bradou a povedal mi:

- Don Bosco, nechceli by ste vidieť a poznať chlapcov, ktorí sú v Oratóriu teraz? Bol to Jozef Buzzetti.
  - Isteže chcem, - odpovedal som, - veď som ich nevidel už celý mesiac! A ukázal mi ich.
- Videl som Oratórium. Všetci ste boli na prestávke, ale nepočul som ani radostný krik, ani spev a nevidel som ani pohyb a život, ako to bolo v prvom prípade. V postoji a na tvári mnohých chlapcov bolo vidieť nudu, znechutenie, zachmúrenosť a nedôveru a to ma veľmi zarmútilo. Pravda, videl som mnohých behať, hrať sa a zabávať v blaženej bezstarostnosti, ale mnohí postávali sami opretí o stĺpy, pohrúžení do skľučujúcich myšlienok. Iní postávali po schodoch a chodbách a balkónoch od záhrady, aby sa vyhli spoločnej rekreácii. Iní sa pomaly prechádzali v skupinkách, polohlasne sa rozprávali, podozrivo a zlomyseľne sa obzerali. Občas sa usmiali, ale bol to úsmev sprevádzaný pohľadmi, ktoré vyvolávali podozrenie a keby bol svätý Alojz v ich spoločnosti, iste by sa bol začervenal.

OD BITKY K ÚSMEVU

Skutočná radosť vyvierá z hĺbky srdca. Bitka je vždy povrchná, ale úsmev môže vychádzať z hĺbky! Obdarúvaj radostnými a veselými zážitkami a úsmevom!

Aj medzi tými, čo sa hrali daktorí boli takí znechutení, že bolo jasne vidieť že hra ich vôbec nebaví.

- Videli ste svojich chlapcov? - spýtal sa ma bývalý chovanec.
- Vidím ich, odpovedal som a hlboko som si vzdychol.. Ako sa od nás líšia. My sme kedysi takí neboli – dodal.
- Bohužiaľ! Aký smutný je pohľad na túto prestávku...
- Tu treba hľadať príčinu, že mnohí chlapci pristupujú k svätým sviatostiam a zanedbávajú pobožnosti v kostole a inde, že sa necítia dobre, kde ich božia prozreteľnosť zahŕňa všetkými darmo pre telo, dušu i myseľ.

NESTAČÍ ICH MILOVAŤ, ALE MUSIA CÍTIŤ, ŽE SÚ MILOVANÍ...

- Rozumiem, chápem, odpovedal som. Ale ako by sa dalo pomôcť týmto mojim drahým chlapcom a vrátiť im niekdajšiu živosť, veselosť a srdečnosť?
- Láskou.
- Láskou? A či moji chlapci nie sú dosť milovaní? Dobre vieš, že ich mám rád. Vieš, čo všetko som pre nich vytrpel a zniesol za tých štyridsať rokov a čo trpím a znášam ešte aj teraz. Koľko strádania, ponižovania a protivenstiev, koľké prenasledovania som zažil, aby som im zadovážil chlieb, domov, učiteľov a majstrov, ale najmä čo som urobil, aby som sa postaral o spásu ich duší. Urobil som pre nich všetko, čo som vedel a mohol, veď sú zreničkou celého môjho života.
- Nehovorím o vás.
- A o kom? O tých, čo ma zastupujú? O direktoroch, prefektoch, učiteľoch a asistentoch? Nevidíš, že sú mučeníkmi štúdia a práce, že obetujú svoje mladé roky pre tých, ktorých im zverila Božia prozreteľnosť?
- Vidím a viem o tom, ale to nestačí. Treba ešte viac.
- Čo ešte treba? Čo tu ešte chýba?
- Aby chlapci boli nielen milovaní, ale aby aj cítili, že sú milovaní.

LÁSKA SA MUSÍ PREJAVIŤ A KOMUNIKOVAŤ

Skutočná láska má prameň v našom vnútri a má sa komunikovať takými slovami a formami, v závislosti od toho komu sú určené... aby ho mladý hneď vnímal ako akt lásky a takým skutočne bude. Táto snaha zviditeľniť našu lásku vonkoncom neznamena, že sa máme len hrať na to, že ich máme radi. Práve naopak. Máme radi mladých takým spôsobom, že sa dáme na ich frekvenciu a správame sa k nim tak, že sa snažíme zhodnúť s ich myslením. Takto im prejavíme to, čo máme na srdci a city, ktoré k nim v hĺbke prechovávame.

- A čo nemajú oči a rozum? Nevidia, že všetko, čo sa pre nich robí, robí sa z lásky?
- Nie, opakujem, to ešte nestačí.
- Tak čo ešte treba?
- Aby sa tým, že sa budú cítiť milovaní vo veciach, ktoré sa im páčia, keď sa vychovávatelia zúčastňujú na ich chlapčenských zábavách, naučili vidieť lásku aj vo veciach, ktoré sa im prirodzene páčia menej, ako je disciplína, štúdium, sebazapieranie, a aby sa to naučili robiť s oduševnením a s láskou.

MLADÍ SA CÍTIA DOBRE S TÝM, KTO SA CÍTI DOBRE S NIMI. A VĎAKA TOMU, MÔŽU VYUŽÍVAŤ SVOJE TALENTY PRE DOBRO.

Z tohto silného výchovného a ľudského vzťahu sa mladí dávajú do pohybu – motivujú sa a stimulujú zo sily dôvery, ktorá je vybudovaná k tebe, animátor – a prekonávajú svoje hranice. Takto využívajú mnohé svoje talenty, ktoré dostali od Pána... často pochované výchovnými zásahmi, ktoré len vopred posudzujú a málo povzbudzujú, či stimulujú k tomu, aby zo seba vydali to najlepšie.

Stále s nimi pri hre a vo voľnom čase

- Vyjadri sa jasnejšie.

- Pozorujte chlapcov na prestávke. Pozoroval som ich a spýtal som sa:

- A čo tu vlastne mám vidieť?

- Už toľko rokov sa venujete výchove chlapcov a nechápete? Pozrite sa lepšie. Kde sú naši saleziáni?

Prizrel som sa a videl som, že medzi chlapcami bolo len veľmi málo kňazov a klerikov a ešte menej sa ich zúčastňovalo na ich hrách. Predstavení už neboli dušou rekreácie.

VŽDY SA ZÚČASTŇOVAŤ, ALE NIKDY SA „NEZAMENIŤ“ ZA MLADÉHO

Nadšená účasť na iniciatívach mladých je vždy svätosvätá. Účasť, ktorá neznehodnocuje ich schopnosti, ale ich naplno rozvíja. Účasť, ktorá „nenahrádza“ alebo neznižuje zapájanie sa mladých. Účasť, ktorá animuje, nevťeravo, ich návrhy o využití voľného času. Mladí potrebujú vychovávateľa akým si ty. Takého, ktorý sa s oduševnením zaujíma o to, čo ich baví. Toto je najlepší spôsob ako sa udomácnit' v ich detskom a pubert'áckom svete a najlepší spôsob ako byť pokladaný z ich strany skôr za svedkov ako za učiteľov...

Väčšina sa ich prechádzala, zhovárala sa medzi sebou a nevšímali si, čo robia chlapci. Iní sa prizerali na rekreáciu, ale o chlapcov sa nezaujímali. Daktorí pozerali len zd'aleka, ale nevšímali si, či sa niekto previní. A ak si to niekto všimol, bolo to zriedkakedy a k tomu plné vyhrážania. Sem-tam sa našiel dajaký salezián, ktorý sa chcel zamiešať medzi chlapcov, ale videl som, že chlapci sa učiteľom a predstaveným premyslene vyhýbali.

A tu môj priateľ dodal: - Za starých čias Oratória neboli ste vari vždy, najmä cez prestávku medzi chlapcami? Pamätáte si tie krásne roky? Bolo to ako v raji. Na tie časy vždy radi spomíname, lebo láska bola pravidlom nášho života a pred vami sme nemali nijaké tajomstvá.

- Veru! Všetko mi vtedy robilo radosť a chlapci radi ku mne prichádzali, túžili sa so mnou porozprávať, ochotne počúvali moje rady a snažili sa ich uskutočňovať. Teraz však vidíš, ako mi v tom prekáža ustavičné prijímanie návštev, mnohoraké záležitosti, ba aj môj zdravotný stav.

- To je pravda. Ale ak to nemôžete robiť vy, prečo to nerobia vaši saleziáni? Prečo nenaliehate a nevyžadujete, aby sa správali k chlapcom tak, ako ste sa správali vy?

- Hovorím o tom až do vyčerpania, ale bohužiaľ, mnohí sa už necítia na také námahy ako kedysi.

- A tak tým, že zanedbávajú to, čo je menej, strácajú to, čo je viac, a toto viac sú ich námahy. Nech milujú, čo sa páči chlapcom, a chlapci budú milovať to, čo sa páči predstaveným. (...) Srdečným prístupom k chlapcom najmä cez prestávku. Bez srdečnosti sa láska neprejaví a bez toho prejavu sa dôverný vzťah nenadviaže. Kto chce byť milovaný, musí ukázať, že miluje. Ježiš Kristus sa stal malým s malými a niesol naše slabosti. On je učiteľom srdečnosti! Učiteľ, ktorého vidno len za katedrou, je iba učiteľom a nič viac. Ale keď príde cez prestávku medzi chlapcov, stáva sa akoby bratom.

VIAC MILUJEME AK MILUJEME PRI HRE A ZÁBAVE

Sú to obľúbené činnosti mladých. Prežívajúc s oduševnením ich voľný čas, prejavujeme lásku k tomu, čo majú najradšej. Pri takýchto príležitostiach ich spoznáš lepšie, pretože ti viac otvorí srdce. Tým, že prejavíš záujem o ich zábavu, oceňuješ ich záujmy. Môžeš im takto naznačiť, že ich miluješ takých akí sú. Mnohí animátori sa pýtajú: „Ako si získať mladých, aby ma viac počúvali?“ Jedna jednoduchá odpoveď: „Hraj sa s nimi!“ Miesto, ktoré si takto získaš v ich srdci, ti umožní prehovoriť k nim a slová, ktoré im povieš sa pre nich stanú dôležitými.

Ak dakoho vidno kázať v kostole, povie sa, že robí svoju povinnosť. Keď však povie nejaké slovo cez prestávku, je to slovo toho, kto miluje. Koľko obrátení spôsobilo niekoľko vašich slov, ktoré ste príležitostne pošepkali chlapcovi do ucha pri hre! Kto vie, že je milovaný, miluje, a ten, koho milujú, dosiahne všetko, najmä u chlapcov. (...) Kto nežije v pokoji s Bohom, nemá pokoj so sebou a nemá ho ani s inými.

PREŽITÉ ZÁŽITKY SA MAJÚ STAŤ VÝCHOVNOU CESTOU K VIERE

Znamená to, že z dôverného vzťahu s mladými, mladými a vychovávateľmi, z výchovnej komunikácie, z procesov rastu, z hlbokých vzájomných vzťahov, zo spoločného života a prostredia, v ktorom sa žije skúsenosť viery sa stáva cesta viery. Každý mladý, nie je iba tým, ktorý sa má naučiť pravdy viery, či praktizovať vieru, ale treba mu pomáhať, aby sa sám začal pýtať na otázky viery, aby pochopil jej zmysel.

Končím. Viete, čo chce od vás tento úbohý starec, ktorý sa pre svojich drahých chlapcov zodral? Nič iného, len aby sa primerane okolnostiam vrátili šťastné dni niekdajšieho Oratória. Dni lásky a kresťanskej dôvery medzi chlapcami a predstavenými. Dni ducha vľúdnosti a vzájomného porozumenia sa z lásky k Ježišovi Kristovi. Dni srdc otvorených v jednoduchosti a úprimnosti, dni lásky a pravej veselosti všetkých.

Váš oddaný priateľ v J.K.

kňaz Ján Bosco